

דבר העורכים

חילופי עורכים הם הזדמנות טובה לחשיבה מחודשת על מדיניות כתב העת ודרכי פעולתו. לשמחתנו עם כניסתנו לתפקיד גילינו שיש מעט מאוד צורך בשינויים. בזכות העורכות והעורכים הקודמים, **משפט וממשל** נהנה ממוניטין מצוינים ומהשפעה רבה על השיח המשפטי ועל הפסיקה.¹ כתב העת מתבסס על מבנה ייחודי ומוצלח, אשר משלב צוות עורכים בכיר (בראשות עורך חבר הסגל התקני של הפקולטה), חברי מערכת מקרב תלמידי הפקולטה, ושיפוט אקדמי אנונימי (peer review). על כן נהנה **משפט וממשל** מהיתרונות של כתב עת בעריכת חבר סגל אקדמי, בעל ניסיון בתחום; מהיתרונות של שיפוט אנונימי; ומהיתרונות של מערכת סטודנטיאלית – הכול באותה העת. בראש ובראשונה מטרתנו הנה להמשיך מסורת מוצלחת זו ולשמר את המבנה הייחודי, ואת המוניטין של כתב העת, אשר נוצר במידה רבה בזכותו.

בד בבד הצבנו לעצמנו כמה מטרות ודגשים. ראשית בנוגע לתכנים. כתב העת הצטיין מראשיתו בנקודת מבט רבת-תחומית. אנו מבקשים להמשיך ולחזק מדיניות זו. בכלל זה אנו מבקשים לעודד כותבים מתחומי מדע המדינה, פילוסופיה פוליטית, כלכלה, מדיניות ציבורית, רווחה ותחומים אחרים להגיש ל**משפט וממשל** מאמרים בנושאים רלוונטיים לפיתוח המשפט הציבורי או להבנתו. כדי לסייע בהגשמת מטרה זו, בכוונתנו גם להמשיך את המדיניות המגלה פתיחות לפרסום מאמרים בפורמטים שונים – לרבות מאמרים קצרים (תגובות, הערות, ביקורות וכיוצא בזה) ומאמרים בסגנון או מבנה שונים מהמקובל בכתבי עת משפטיים. בה בעת אנחנו מבקשים לשמר ולהדק את המיקוד של כתב העת בתחומי המשפט הציבורי, להבדיל מתחומי משפט אחרים. בעבר היה **משפט וממשל** כתב העת היחיד של הפקולטה למשפטים בחיפה; מטבע הדברים, המנדט שלקחו לעצמם חלק מהעורכים מבהינת תחומי התוכן היה רחב. אולם בינתיים נפתח בפקולטה כתב עת חדש העוסק בנושאי המשפט בכללותם. גם מהטעם הזה אנו סבורים, ש**משפט וממשל** צריך להגביל את עצמו לתחומי ההתמחות הספציפיים שהוגדרו לו. אמנם גם אנחנו, כקודמינו, תופסים את המשפט הציבורי באופן רחב, ובמובנים מסוימים נבקש גם להתפתח לתחומים חדשים. המשפט החוקתי והמשפט המנהלי ימשיכו, כמובן, לעמוד במרכז עיסוקו של כתב

1. ראו רונן פרי, "דירוג כתבי-עת משפטיים עבריים – יסודות עיוניים ומחקר אמפירי ראשוני", **דין ודבר** א (תשס"ה) 401.

העת, אולם נשמח לפרסם גם מאמרים העוסקים בהיבטי משפט ציבורי של תחומי משפט אחרים, כמו, למשל, רגולציה של משפט העבודה הקיבוצי או ביטחון סוציאלי, כל זאת תוך שנקפיד שלא להרוג לסוגיות מתחום המשפט הפרטי.

הערה אחרונה בנוגע לתכנים קשורה להבחנה בין מאמרים תיאורטיים-כלליים ובין מאמרים העוסקים בסוגיות קונקרטיות, אשר עשויים לסייע באופן ישיר יותר לקוראינו השופטים ועורכי הדין. אנו שואפים ליצור איזון בין שני סוגי מאמרים אלה, כדי להבטיח כי כל חוברת תהיה מעניינת ומועילה לכלל ציבור הקוראים שלנו: שופטים, עורכי דין, אנשי אקדמיה, אנשי מינהל ציבורי וסטודנטים.

מטרה מרכזית נוספת אשר הצבנו לעצמנו הנה לתת שירות מיטבי לכותבי המאמרים. בכלל זה אנו מבקשים להקפיד על הוצאת כתב העת פעמיים בשנה, במועדים קבועים, וכן להביא לידי קיצור זמני התגובה למינימום האפשרי – הן במתן תשובות למגישי המאמרים והן בזמן ההמתנה לפרסום. אנו מאמינים, שפרסום מהיר יחסית ובמועד ידוע חיוני כדי להמשיך ולמשוך את הכותבים הטובים ביותר, מטרה אשר משרתת, כמובן, גם את קהל הקוראים שלנו.

כדי לשרת את קוראינו בצורה הטובה ביותר הקמנו אתר אינטרנט חדש ומשופר, בכתובת: <http://mishpat-umimshal.haifa.ac.il>. תוכלו למצוא שם, בין השאר, את תוכן העניינים של כל גיליונות משפט וממשל, תמציות מאמרים, פרטים על פרסומים עתידיים ומידע על אופן הגשת מאמרים. כמו כן ניתן למצוא באתר רשימת קישורים עשירה לאתרים בתחום המשפט הציבורי. אנו מקווים שהאתר יהיה לכם לעזר.

* * *

בחוברת הנוכחית של **משפט וממשל** שתי קבוצות של מאמרים הקשורים זה לזה. הקבוצה הראשונה היא של מאמרים העוסקים בסעדים במשפט החוקתי. לידתה בכנס מינרבה בנושא זכויות האדם בישראל, אשר התקיים בדצמבר 2004. המאמרים של יגאל מרזל (בנושא השעיית סעד הבטלות), של דפנה ברק-ארו (בנושא עוולות חוקתיות) ושל יפעת ביטון (בנושא הפיצוי על פגיעה בזכות החוקתית לכבוד האדם) – הוצגו כולם בראשונה באותו הכנס. אנו שמחים על כך שהכותבים ניאותרו להזמנתנו להגיש את המאמרים ל**משפט וממשל** ומודים למרכז מינרבה שבאוניברסיטה העברית על שיתוף הפעולה והסיוע. שלושת המאמרים עוסקים בנושאים עכשוויים אשר משוועים לפיתוח אקדמי. הכרזה על בטלות שכניסתה לתוקף מושעת נהפכה בשנים האחרונות לסעד שכיח ומועדף בבית המשפט העליון. הניתוח של יגאל מרזל מסייע רבות להבנת הדוקטרינה ומציע שביל זהב להפעלתה. הפיצוי על פגיעה בזכויות חוקתיות עומד במרכז שני המאמרים הנוספים בקבוצה זו. דפנה ברק-ארו מספקת הצדקות נורמטיביות ובסיס דוקטרינרי לפיצוי כזה, ואילו יפעת ביטון מסתייעת בתובנות מתחום הפמיניזם כדי לסייע בהמשגתו של הנזק ולהציע כלים לחישוב גובה הפיצוי במקרים של פגיעה בכבוד.

קבוצת המאמרים השנייה בחוברת הנוכחית היא של מאמרים בעקבות ספרו החדש של אהרן ברק, **שופט בחברה דמוקרטית** (הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, נבו, 2004). לידתם ביום עיון שנערך לרגל הוצאת הספר, ובו נשאו דברים ידידיה שטרן, מנחם מאוטנר ואריאל בנדור. אנו שמחים על כך ששלושתם ניאותרו להזמנתנו להרחיב את

דבריהם לכדי מאמרים של ממש. אלו אינן ביקורות על הספר במונח הרגיל, אלא מאמרים עצמאיים ה"מתכתבים" עם ספרו של ברק ומפתחים תובנות הנולדות מדיון זה. שאלות "קלאסיות" בדבר מידת יכולתו של השופט לפסוק ב"אובייקטיביות" ולהבטיח ודאות, ובדבר ההשלכות המעשיות הנובעות מכך, זוכות במאמרים אלה לעיון מחודש ומרתק. חלק זה של החוברת עוסק למעשה בסוגיות מתחום תורת המשפט, אולם הרלוונטיות שלהן למשפט הציבורי – לביקורת השיפוטית על חקיקה ועל פעולות המינהל – גבוהה במיוחד. שלושת המאמרים עוסקים גם, במידה רבה, במורשתו של הנשיא ברק באופן אישי, נושא מרתק ומתאים במיוחד על רקע פרישתו הצפויה בעוד פחות משנה.

לשתי קבוצות אלה מצטרפים שני מאמרים נוספים. מאמרו של יצחק זמיר, אשר פותח את החוברת, מרכז את דברי החקיקה והפסיקה שמבקשים להבטיח שוויון לבני הלאום הערבי בישראל. זמיר מתאר באהדה את מאמציו של בית המשפט העליון בתחום זה, אולם מעניין עם זאת לתת את הדעת על הצעתו להרחבת ההכרה בזכויות קיבוציות של בני המיעוט הערבי. מאמרו של משה כהן-אליה, אשר חותם את החוברת, סוקר את ספרו החשוב של David Beatty מאוניברסיטת טורונטו, אשר מצדד בעקרון המידתיות במשפט החוקתי ומציג אותו כ-*The Ultimate Rule of Law*. כהן-אליה עומד על הקשיים ליישם את עקרון המידתיות הלכה למעשה ומציע וריאציה משלו למבחנים המקובלים.²

אין כמובן באמור לעיל כדי למצות את מערך הקשרים והזיקות אשר מתקיימים בין המאמרים השונים, ואשר ייחשפו לעין הקורא ב"קריאת רוחב" של החוברת. כך, למשל, עובר עקרון השוויון כחוט השני לא רק במאמרו של זמיר, בהקשרו של הדיון בזכויותיהן של קבוצות מיעוט, אלא גם במאמרה של ביטון, בהתייחס להחלה שוויונית של תורת פיצוי נזיקת. דוגמה נוספת לכך מהווים מאמריהם של מרזל וכהן-אליה, אשר עוסקים בעקרון המידתיות מזוויות שונות. החיבור בין שתי נקודות המבט עשוי להתגלות כנושא ערך משל עצמו הן מן הבחינה האקדמית והן מן הבחינה המעשית.

אנו מקווים ומאמינים שהחוברת עומדת במטרות שהצבנו לעצמנו, וכי יש בה עניין ותועלת לקהלים שונים. נשמח לקבל משוב, הערות והצעות (ראו פרטי ההתקשרות בפתח החוברת). בטרם נסיים, אנו מבקשים להודות לחברי המערכת המוכשרים והמסורים, מצטייני הפקולטה למשפטים, אשר תרמו תרומה מכרעת לחוברת זו, הן ברמה המהותית והן ברמה הטכנית. כן נבקש להודות לקוראים-השופטים הרבים, אשר ניאותו להקדיש מזמנם כדי לחוות דעה ולהעיר הערות באופן אנונימי על מאמרים של עמיתיהם המוגשים למערכת. לנכונותכם ולתרומתכם חשיבות מכרעת להצלחתו של כתב העת ולקידום המשפט הציבורי בכלל.

גיא דוידוב, עורך

קרן אניספלד, סגנית עורך

2. Richard A. Posner, "Constitutional Law from a Pragmatic Perspective", 55 *U. Toronto L. J.* (2005) 299